DİJİTAL ÇAĞDA SERAMİK SANATI: MOBİL FOTOĞRAFÇILIĞIN ROLÜ

Seda SAĞ
Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, seddasag88@gmail.com, ORCID: 0000-0002-8299- 5253

Ufuk Tolga SAVAŞ
Prof. Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, ufukt@hacettepe.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7915-2485

Sağ, Seda ve Savaş Tolga Ufuk. "Dijital Çağda Seramik Sanatı: Mobil Fotoğrafçılığın Rolü". idil, 120 (2025/5): s. 902–912. doi: 10.7816/idil-14-120-12

ÖZ

Bu çalışma, fotoğraf sanatının seramik sanatına etkilerini ve mobil fotoğrafçılığın sanat üretimine katkılarını kapsamlı bir biçimde incelemektedir. Araştırmanın temelinde, dijitalleşme sürecinin geleneksel seramik yöntemleri ile fotoğraf sanatı arasında özgün teknikler ve estetik yaklaşımlar yer almaktadır. Ayrıca dijital çağın sosyal medya ve paylaşım kültürüne de yer verilmektedir. Teknolojik gelişmeler, sanat disiplinlerinin etkileşimini artırarak yaratıcı süreçlerin sınırlarını yeniden tanımlamaktadır. Çalışmada, baskı tekniklerivle seramik yüzeylere aktarılan görsellerin sanatsal boyutları incelenmiş ve fotoğraf sanatının soyut ve deneysel tekniklerle zenginleşmesi üzerinde durulmuştur. Dijitalleşme süreci, sanat alanında yalnızca teknolojik yenilikleri değil, aynı zamanda disiplinler arası yaratıcı iş birliklerinin oluşmasını da mümkün kılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Dijital Teknoloji, Mobil Fotoğrafçılık, Seramik Sanatı, Sosyal Medya.

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Seramik Anasanat Dalı, Prof. Ufuk Tolga SAVAŞ Danışmanlığında, "Fotoğraf Sanatı Çerçevesinde Dijital Dönüşüm ve Seramik Eserlerle Etkileşimi" Başlıklı Yüksek Lisans Tezinden Üretilmiştir.

Makale Bilgisi:
Geliş: 6 Temmuz 2025 *Düzeltme: 29 Eylül 2025* *Kabul: 15 Ekim 2025*

© 2025 idil. Bu makale Creative Commons Attribution (CC BY-NC-ND) 4.0 lisansı ile yayımlanmaktadır.

Giriş

Bu çalışma, seramik sanatı ile mobil fotoğrafçılık arasındaki etkileşimi ele alarak, dijitalleşmenin sanat üretim süreçlerine olan katkılarını incelemeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda, seramik sanatı ile mobil fotoğrafçılık arasındaki ilişki, çağdaş sanat pratiği açısından dikkate değer bir alan oluşturmaktadır. Fotoğraf, anlatı gücü ve belgeleme niteliğiyle kavramsal bir çerçeve sunarken; seramik, estetik ve teknik yönleriyle kendine özgü bir ifade dili kullanmaktadır. Mobil teknolojilerin ve yapay zekâ destekli görüntü işleme yöntemlerindeki gelişmeler, dijital fotoğraf tekniklerinin seramik yüzeylerdeki uygulanabilirliğini artırmıştır. Mobil fotoğrafçılığın yaygınlaşması, cep telefonu kameralarının yüksek çözünürlüğü sayesinde fotoğraf üretimini daha erişilebilir hâle getirmiştir. Bu olanaklar, sanatçının ışık, kompozisyon ve detaylar üzerinde hızlı müdahalelerde bulunmasına ve daha derinlemesine görsel analizler gerçekleştirmesine imkân tanımaktadır. Bu gelişmeler doğrultusunda, çalışmada çift pozlama, yansıma, dinamizm, hareketin karmaşası ve soyut fotoğraf teknikleri gibi konuların ele alınmasını amaçlanmaktadır. Bu teknolojik gelişmeler, sadece görsel üretimi değil, aynı zamanda üretilen görüntülerin seramik yüzeylere aktarımını da kolaylaştırmaktadır. Bu aktarım sürecinde, dijital baskı yöntemleri önemli bir rol oynamaktadır. Bu teknik, sanatçılara dijital görüntüyü fiziksel forma dönüştürme sürecinde yaratıcı ve kontrollü bir uygulama alanı sunmaktadır. Aynı zamanda, yüksek çözünürlüklü görsellerin seramik yüzeylere hassas bir şekilde aktarılmasını mümkün kılarak, estetik ile geleneksel el işçiliği arasında köprü kurmaktadır. Böylece sanatçılar, yeni ifade biçimlerini keşfederken, eserlerinin hem görsel hem de teknik kalitesini artırabilmektedir. Bu makale, dijital çağda seramik sanatının mobil fotoğrafçılıkla kurduğu ilişkiyi ele alarak, sanatçıların bu teknolojiyi nasıl benimsediklerini ve dijitalleşmenin sanat pratiği üzerindeki dönüştürücü rolünü analiz etmeyi amaçlamaktadır.

Dijital Çağda Seramik Sanatı

Dijital çağ, sanatçılara geleneksel malzeme ve tekniklerin yanı sıra dijital teknolojileri de üretim süreçlerine dâhil etme imkânı sunmaktadır. Bilgisayar destekli tasarımlar, yapay zekâ gibi teknolojik araçlar ile sanatçıların dijital ortamda görsel içerikler üretmesini, bu içerikleri fiziksel yüzeylere aktarmasını ya da tamamen dijital tabanlı eserler oluşturmasını mümkün kılmaktadır. Günümüzde sanatçılar, dijital ortamda ürettikleri veya işledikleri görselleri farklı dijital baskı teknikleriyle seramik yüzeylere uygulayabilmektedir. Dijital baskı teknikleri kullanan sanatçılardan bir olan, Paul Andrew Wandless'e göre; 1960'lardan itibaren seramik yüzey, yeni malzemeler ve teknikler arayışındaki sanatçılar için ilgi çekici bir alan hâline gelmiştir. Bu dönemde özellikle sulu çıkartmalar, başlangıçta endüstriyel ve ticari amaçlarla geliştirilmiş olmasına rağmen, sanatçılar tarafından sırlı yüzeylerde kolaj niteliğinde kullanılmaya başlanmıştır (Wandless 2006: 6-11).

Bu tekniklerde kullanılan mürekkep ya da tonerlerin, yüksek sıcaklıkta fırınlanmaya uygun olması, kalıcılığı artırmakta ve görselin yüzeyle bütünleşmesini sağlamaktadır. Dijital çağın etkisiyle seramik sanatı, geleneksel üretim anlayışından uzaklaşarak, dijital teknolojilerle entegre yeni bir estetik üretim pratikleri geliştirmektedir. Söz konusu teknikler, sanatçılara fotoğrafik imgeleri doğrudan yüzeye aktarma olanağı sunarak seramiğin anlatım dilini genişletmektedir. Çalışmada, söz konusu teknikleri kullanan sanatçılar ve eserlerine ilişkin örneklere yer verilmektedir.

Görsel 1: Perihan Şan Aslan, Düş Zaman, 2018, 22x22x2 cm, Lazer Baskı Tekniği, Perihan Şan Aslan Kişisel Arşivi. Erişim: 26.03.2025. https://perihansan.blogspot.com/2018/05/blog-post.html?m=1

Sanatçı, "Düş Zaman" adlı eserinde kimliği belirsiz iki kız çocuğuna ait bir fotoğrafı lazer baskı tekniğiyle seramik çerçeve ve paspartu içinde sunarak geçmişe dair imgeleri güncel bir yaklaşımla yorumlamaktadır. Victor'a Dönemi'ne ait, eklemsiz yapısıyla bilinen "Frozen Charlotte" porselen bebeklerinin kompozisyona dâhil edilmesi, eserle nostaljik ve kültürel bir bağ kurmaktadır.

Görsel 2. Elif Aydoğdu Ağatekin, Evvel Zamanlar Serisi "Elif" Yeşil Yemyeşildi Serisi, 2024, 16 x 16 x ± 5 cm, Farklı bünyelerdeki seramik parçaları ile yapılmış asamblaj. Elif Aydoğdu Ağatekin Kişisel Arşivi. Erişim: 26.03.2025. https://www.seramikturkiye.org/post/bi%CC%87r-zamanlar-bu-%C3%BClkede

Geçmişin izlerini günümüz estetik anlayışıyla birleştiren sanatçı, seramik sanatını duygusal ve düşünsel bir ifade alanı olarak kullanmaktadır. Zamanla oluşan bireysel dönüşümleri ve içsel yolculukları üretim sürecine yansıtan sanatçı, sulu çıkartma yöntemi aracılığıyla fotoğrafik imgeleri seramik yüzeylere aktarmakta ve hem anlatı hem de biçimsel açıdan zengin bir ifade dili geliştirmektedir.

Görsel 3. Duygu Kahraman "Annem 'in İzleri", 2010 (Kişisel Arşivinden). Erişim: 26.03.2025.

Sanatçı, "Annemin İzleri" adlı eserinde, anne evine dair mekânsal düzenlemeleri ve bu mekâna bağlı duygusal belleği seramik malzeme aracılığıyla aktarmaktadır. Çalışmada kullanılan sır üstü ve girift yüzeylere uygulanan indirekt baskı tekniği, estetik anlatım ile içerik arasında özgün bir bağ kurmaktadır. Bu teknik sayesinde geçmişe ait imgeler seramik yüzeyle uyumlu bir biçimde bütünleşmektedir.

Görsel 4. Paul Scott – Cumbrian Blue(s), New American Scenery, Sampler Jug No:10, Shelburne & Sugar *(2024)*. https://ferrincontemporary.com/portfolio/paul-scott/

Paul Scott'un bu eseri, tarihsel manzaraları eleştirel bir yaklaşımla günümüz bağlamında yeniden kurgulamaktadır. Scott'a göre: bilgisayar yazıcılarında kullanılmak üzere geliştirilen yağ bazlı seramik mürekkepleri ya da demir oksit içeren tonerler aracılığıyla elde edilen çıktılar, ince bir vernik tabakası yardımıyla sırlı seramik yüzeylere görüntü aktarımında kullanılabilmektedir (Scott 2002:85). Bu teknikte sanatçı, dijital olarak düzenlenmiş ya da arşivsel görselleri seramik yüzeye aktararak eserin hem zanaatkâr hem de

kavramsal gücünü ön plana çıkarmaktadır. Bu noktada, dijital baskı yöntemleri önemli bir teknik araç olarak öne çıkmaktadır.

Görsel 5: Adam Chau, Generated Love, 2024 Erişim: 30.07.2025.
https://www.adamchau.com/portfolio/generated-love

Sanatçı çalışmasında, yapay zekâ destekli görsel üretim sistemleri, komutlarda kullanılan dilin niteliğine göre farklı sonuçlar üretmektedir. Chau, yapay zekâ ile üretilen dijital görsel içeriği seramik dekaller üzerinden porselene aktarmayı temel teknik olarak benimsemiştir. Bu süreç, görsel temsilin sınırlarını, toplumsal kodları ve estetik algıları sorgulamak için yeni bir alan sunmaktadır. Dijital ortamda üretilen yüksek çözünürlüklü görsellerin seramik gibi fiziksel yüzeylere başarılı bir şekilde aktarılmasını sağlayan bu yöntemler, geleneksel ve dijital üretim pratikleri arasında bir çağın, sanatsal üretim biçimlerini dönüştürmesine katkı sağlamaktadır.

Seramik Yüzeylerde Uygulanan Dijital Baskı Yöntemleri

Seramik yüzeylerdeki dijital baskı teknikleri, dekoratif uygulamaların gelişmesine ve görsel imgelerin kontrollü şekilde üretim sürecine dâhil edilmesine katkı sağlamıştır. Bu çerçevede, geleneksel yöntemlerden dijital teknolojilere uzanan geniş bir yelpazede baskı teknikleri kullanılmaktadır. Bu yöntemler, geleneksel baskı tekniklerine göre daha hızlı, yüksek çözünürlüklü ve maliyet açısından avantaj sağlamaktadır. Seramik yüzeylerde kullanılan dijital baskı teknikleri**,** farklı amaç ve yüzey özelliklerine göre çeşitlenmektedir.

Inkjet baskı, dijital ortamda hazırlanan yüksek çözünürlüklü görsellerin özel kaplamalı transfer kâğıtlarına inkjet yazıcıyla basılarak, ısı ve basınç yardımı ile seramik yüzeye aktarılmasını sağlayan bir tekniktir. İnkjet transfer baskı, geleneksel yöntemlere kıyasla yüksek detay, renk doğruluğu ve hız avantajları sunmaktadır. Seramik üretim sürecinde pişirim öncesinde uygulanan inkjet dijital baskı teknolojisi, günümüzde seramik karo tasarımlarında en yaygın tercih edilen yöntemlerden biri haline gelmiştir (Ferrari & Zannini, 2016). Inkjet baskı teknolojisi hâlen gelişimini sürdürmekte olup, yakın gelecekte sadece desen uygulamalarının ötesine geçen, teknolojiler üretmeyi hedeflenmektedir. Sublimasyon baskı ise özel mürekkeplerle inkjet yazıcıdan basılan desenler, ısı ve basınç uygulanarak polimer kaplamalı seramik yüzeylere buharlaştırılarak aktarılmaktadır. Bu yöntem, özellikle kupa ve tabak gibi ürünlerin yapımında yaygın olarak kullanılmaktadır. UV dijital baskı, ultraviyole ışık ile mürekkebin anında kürlenmesini sağlayarak düz veya hafif kabartmalı yüzeylerde detaylı ve dayanıklı baskılar yapılmasına imkân tanımaktadır. Dekal transfer baskı yöntemi, dijital olarak hazırlanmış tasarımların özel transfer kâğıtları aracılığıyla seramik yüzeye aktarılmasını kapsar; baskı sonrasında fırınlanarak kalıcı hâle gelir ve fotoğraf niteliğinde görüntüler elde edilebilmektedir. Dekal baskı yöntemi, seramik ve cam için özel üretilmiş, fırınlanarak kalıcı hale gelen, endüstriyel ve profesyonel bir yöntemdir. Sulu çıkarma teknikleri, lazer toner transferi, dijital olarak hazırlanmış görsellerin lazer yazıcı ile özel transfer kâğıtlarına basılması ve ardından bu görsellerin seramik gibi farklı yüzeylere aktarılması esasına dayanan bir baskı tekniğidir. Bu yöntem, özellikle seramik yüzeylere görsel içerik kazandırmak isteyen sanatçılar ve tasarımcılar tarafından tercih edilmektedir. Sevim, Kahraman, ve Çavdar'a göre:

> Bu çıkartmalar pişmiş ürün üzerine uygulanır. Oldukça tercih edilen bir uygulamadır. Bu yöntemle çok renkli baskılar yapılabilir. Uygulanacak desene göre kaç renk baskı yapılacağı belirlendikten sonra her renk için ayrı film hazırlanır ve pozlandırma işlemine geçilir. Pozlanma işi bitince her renk için ayrı baskı yapılır. Baskı işlemi bittikten sonra üzerine çıkartma lakı sürülür. Uygulama işleminde desen suya atılır belli bir süre bekletilir. Laklı yüzey ile desen birbirinden ayrılacak duruma geldiğinde seramik yüzeye desen su yardımıyla kaydırılarak aktarılır. Bir düzeltici yardımıyla havası alınıp düzeltilir. (Sevim, Kahraman, ve Çavdar, 2011:2).

Bu tekniğin kullanılmasının en önemli avantajı, düşük sıcaklıklarda uygulanabilirliği, ekonomik oluşu ve geniş kullanıcı kitlesine hitap etmesi, yöntemin tercih edilebilirliğini artıran başlıca etkenlerdir. Seramik yüzeylerde kullanılan dijital baskı teknikleri hem endüstriyel üretimde hem de sanat pratiğinde önemli rol oynamaktadır. Inkjet baskı, gelişmiş teknolojiye dayalı yüksek kaliteli üretimler sağlarken; dekal, sublimasyon, toner, çıkartma ve fotokopi transfer gibi yöntemler, düşük maliyetli, yaratıcı ve erişilebilir çözümler sunar. Bu çeşitlilik, dijital baskının seramik tasarımında sunduğu zenginliği göstermektedir. Aynı zamanda yaratıcı süreçte üretim çeşitliliğine teşvik etmektedir.

Mobil Fotoğrafçılık ve Sosyal Medya

Mobil fotoğrafçılık, mobil cihazlar aracılığıyla fotoğraf çekimi, görsel içeriklerin dijital uygulamalarla düzenlenmesi ve estetik açıdan yeterli bulunan görüntülerin dijital mecralarda paylaşılması sürecini kapsamaktadır. Geleneksel fotoğrafçılıktan farklı olarak, mobil fotoğrafçılık daha pratik ve erişilebilir bir yapıya sahip olması sebebiyle günlük yaşamın vazgeçilmez teknolojik unsurlarından biri haline gelmiştir. Bu gelişmeler, kamera donanımları ve yazılımlardaki yenilikler ile dijital çağın dinamik yapısının sürekliliği sayesinde hızla ilerlemektedir. Sağlamtimur'a göre;

> Teknoloji, bilim ve estetiğin birbiriyle etkileşimi sonucunda gelişen fotoğraf sanatı, bilgisayar, dijital teknoloji, internet, cep telefonu gibi yeni medya teknolojileri ile günümüzde teknik anlamda bir dönüşüm yaşamış, filmli fotoğraf makinelerinin yerini dijital makineler, karanlık odaların yerini aydınlık oda olarak nitelendirilen fotoğraf işleme programları almıştır (Sağlamtimur, 2017: 88).

Demirel & Kanlıoğlu'na göre; fotoğraflar dijital biçim aldıkça, basılı fotoğraflar da nostaljik birer öğe haline gelmiştir (Demirel & Kanlıoğlu, 2021: 85). Dijital çağın hızla gelişimine dair bu söylemler, çağın fotoğraf anlayışını tamamen değiştirmiştir. Goggin' göre, "Şaşırtıcı ve gelişen teknolojinin cep telefonlarının etrafında dönmeye başladığını, kimlik, topluluk oluşumu ve temas halinde kalmak gibi yaşamın daha gizli yönlerine ait olmanın bu teknolojiden etkilendiğini ifade etmektedir (Goggins, 2006:10). Geleneksel fotoğraf albümleri yerini dijital arşivlere bırakırken, geçmişin anıları sosyal medya profilleriyle bağlantılı hale gelmiştir. Anılar, artık sosyal medya profilleri aracılığıyla zaman ve sınır tanımayan bir erişim kazanmıştır. Böylece anıların dijitalleşmesi sağlanmıştır. Demirel & Kanlıoğlu'na göre;

> Bugün içinde yer aldığımız dijital çağın temel kavramı paylaşımdır. Herkes tarafından her şey her yerde, her an ve her zaman paylaşılabilir hale gelmiştir. Akıllı telefonlar kullanıcıya tüm bu serbestliği oldukça pratik bir yolla sunabilmektedir. Bu paylaşım çılgınlığında en sık başvurulan araç ise görsel öğeler, yani fotoğraflardır. İnsanlar sürekli paylaşım ihtiyacı duymaya başlamışlardır. Var olmak, görünür olmak ancak ve ancak paylaşım üzerinden değerlendirilmeye başlanmıştır. Bu paylaşımlar ağırlıklı olarak kişisel hayat, yemek, seyahat, aile, özel hayat veya toplumsal olaylar etrafında dönmektedir (Demirel & Kanlıoğlu, 2021: 83).

Görsel içeriklerin dijital ortamlarda hızla yaygınlaşmasının temel nedenlerinden biri, bireylerin sosyal kabul görme isteğiyle bağlantılı olarak beğeni alma arzusu ve kendini görünür kılma eğilimidir. Bu durum, bireylerin sosyal kimliklerini görsel anlatımlar yoluyla inşa etmeye yöneldiği ve toplumun giderek daha fazla görselliğe dayalı bir ifade biçimini benimsediği görülmektedir. Instagram, Facebook ve Twitter gibi platformlar sayesinde fotoğrafların geniş kitlelere ulaştırılması kolaylaşmış, bu da mobil fotoğrafçılığın yaygınlaşmasında büyük rol oynamıştır. Özlü'ye göre;

> Instagramı yücelten asıl özellik ise mobil fotoğrafçılık kavramını popüler hale getirmesidir. Kullanmış olduğu ikonlaşmış filtreler ile insanlar, filtre mantığını edinmiş ve benimsemişlerdir. Temel düzeyde fotoğraf işlemenin kolaylığıyla beraber kullanıcı ara yüzü beğeni kazanmış ve çok fazla üye tarafından talep görmüştür. İnsanların birer fotoğraf sanatçısı olabilmelerinin kapılarını açan instagram ile birçok fotoğraf meraklısı, sosyal medya üzerinden paylaşımlarda bulunmaktadır (Özlü, 2019: 80).

Bu kültür toplumsal düzeyde dijitalleşmenin ve iletişim teknolojilerinin gelişiminin bir yansımasıdır. Erten' göre; Sosyal medya, ilişkileri online olarak nasıl davranacağımızı belirlemektedir. Sosyal medya teknolojilerinde kendimizi nasıl tanıtacağımız ve başkasıyla nasıl etkileşim kuracağımız konusunda bireyler birbirlerine rehberlik etmektedir (Erten, 2020:10). Medya ağı, modern görsel iletişim ve bireysel anlatımların yer aldığı dinamik bir platform olarak sanatın sergilenmesi ve etkileşimi açısından önemli bir rol oynamaktadır.

Özellikle instagram, sanatçıların eserlerini geniş kitlelere ulaştırmasını ve güncel sergileri takip etmeyi kolaylaştırarak, en önemlisi sanatın erişilebilirliğini artırmaktadır. Dijital platformlar, sanatçıların üretim ve sergileme süreçlerini hızlandırmakla kalmayıp, geleneksel hiyerarşileri aşarak daha bağımsız ve interaktif bir sanat ortamının oluşmasına olanak sağlamaktadır.

Mobil Fotoğrafçılıkta Sanatsal İfade ve Dijital Düzenleme Teknikleri

Mobil fotoğrafçılıkta sanatsal ifade, bireyin duygusal ve düşünsel dünyasını estetik bir biçimde yansıttığı özgün bir anlatım sürecidir. Sanatçılar, kişisel bakış açılarını teknik ve dijital olanaklarla birleştirerek, görsel dili toplumsal ve bireysel mesajlar ileten bir araca dönüştürmektedir. Mobil fotoğrafçılıkla sanatsal çalışmalar yapabilmek için, cep telefonları ile elde edilen görüntülerin yaratıcı ve estetik amaçlarla kullanılmasını önemlidir. Günümüzde dijital düzenleme uygulamaları, görsel yanılsama, efekt ve renk düzenlemeleri gibi unsurlar aracılığıyla estetik değeri yüksek eserlerin üretilmesine olanak tanırken aynı zamanda fotoğrafların, dijital veri olarak arşivlenmesi yeni bir görsel kültür yapısı oluşturmaktadır. Türkiye'de bu dönüşümü sanat pratiğine yansıtan sanatçılardan biri olarak Refik Anadol gösterilmektedir. Anadol, fotoğraf ve arşiv materyallerini dijital verilere dönüştürüp algoritmalarla işleyerek, çağdaş sanatın dijitalleşme sürecine öncülük eden görsel deneyimler üretmektedir.

Görsel 6. Refik Anadol, Archive Dreaming" , 2019, Erişim: 23.03.2025.
https://refikanadolstudio.com/projects/archive-dreaming/

Refik Anadol, Archive Dreaming adlı çalışmasında çeşitli fotoğraf arşivlerini analiz ederek, bu verileri yapay zekâ destekli dijital araçlarla soyut ve dinamik bir görsel deneyime dönüştürmüştür. Proje, fotoğrafın geleneksel sınırlarını aşarak veri temelli bir sanat pratiğine evrilmiştir. Bu bağlamda, yapay zekânın görsel sanatlara olan etkisi üzerine yapılan değerlendirmeler, sanat ve teknolojinin iç içe geçtiği yeni bir yaratım biçiminin varlığına işaret etmektedir. Bu bağlamda, görsel sanatlarda yapay zekânın rolüne dair güncel değerlendirmeler şu şekildedir. İsmet Yüksel ve Oya Aşan Yüksel'e göre;

> Görsel sanatlarda yapay zekâ, resim ve heykel gibi geleneksel alanların yanı sıra dijital sanat eserlerinin yaratılmasında da kullanılmaktadır. Yapay zekâ, sanatçıların renk, doku ve form gibi görsel öğeleri analiz edip yeniden düzenleyerek özgün eserler yaratmalarına imkan sağlamaktadır. Bu süreç, sanatın sadece insan yaratıcılığına değil, aynı zamanda karmaşık veri analizine de dayanabileceğini açıkça göstermektedir. (Yüksel & Aşan Yüksel, 2024, s. 268).

Yapay zekânın sanatsal üretim süreçlerinde yalnızca bir araç değil, aynı zamanda yaratıcı potansiyeli yönlendiren etkin bir bileşen olduğu görülmektedir. Geleneksel sanat formlarının dijital olanaklarla yeniden yorumlanması, sanatın tanımını genişletmekte ve insan-merkezli yaratıcılık anlayışını veri temelli bir yaklaşımla yeniden düşünmeyi gerekli kılmaktadır.

Çalışmada fotoğraf düzenleme teknikleri olarak, snapseed programına yer verilmiştir. Snapseed, google tarafından geliştirilen kapsamlı bir fotoğraf düzenleme uygulamasıdır. Çift pozlama, renk ayarı gibi çeşitli efektler sunarak sanatsal ifade imkânlarını artırmakta; kullanıcıların fotoğraflar üzerinde estetik düzenlemeler yapmasına olanak tanımaktadır. Ayrıca kullanıcı dostu ara yüzü sayesinde hem amatör hem de profesyonel fotoğrafçılar tarafından rahatlıkla kullanılabilmektedir.

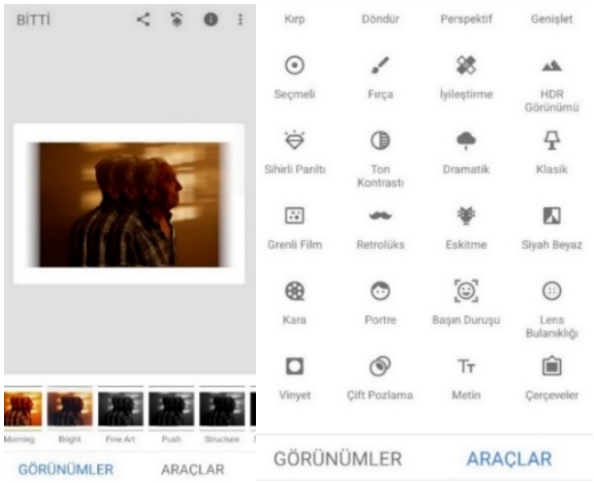

Görsel 7. Snapseed Düzenleme Programı, Çift Pozla. (Kişisel Arşivden) 2024.

Bu yönüyle snapseed, mobil fotoğrafçılığın sanatsal potansiyelini ortaya çıkaran araçlardan biri olarak, dijital görsel kültürün dönüşümünde önemli bir rol oynamaktadır. Snapseed uygulamasını tercih etmenin en önemli nedeni; uygulamanın sunduğu çift pozlama, seçici ayar, ton eğrileri ve detay iyileştirme gibi gelişmiş düzenleme araçları, fotoğrafların sanatsal yönünü görsel kompozisyonun ışık, renk ve doku açısından daha etkileyici bir hâle gelmesini sağlamaktadır.

Bu kullanıcı ara yüzü, fotoğraf sanatında köklü dönüşümlere zemin hazırlamakta ve bireylerin özgün tarzlarını geliştirmelerini kolaylaştırmaktadır. Benzer pek çok uygulama imkânı sunan teknolojik ilerlemeler, sadece sanatsal üretim alanını genişletmekle kalmamış, aynı zamanda sosyal ağlar aracılığıyla iletişimi güçlendirerek sanatın herkes tarafından erişilebilir bir platforma dönüşmesini sağlamıştır.

Bulgular ve Yorumlar

Uygulama Çalışmaları

Çalışmada "izlenimler" kavramı, bir durum veya nesnenin bireylerin zihinlerinde uyandırdığı etki ve duyguların fotoğraf yoluyla görsel olarak ifade edilmesi biçiminde tanımlanmaktadır. Bu çerçevede, her fotoğraf belirli bir izlenime dayanmakta ve izleyicinin bireysel algısına bağlı olarak farklı biçimlerde yorumlanarak sanatsal bir ifade niteliği kazanmaktadır.

Görsel 8. Seda SAĞ, Yansıma, Fotoğraf Kişisel Arşivi 2022. Alçı Kalıp, Döküm ile Şekillendirme, 23,5 x 29 cm, UV Baskı, Uygulamalar 2024. (Sağ)
Görsel 9. Seda SAĞ, Siluet, Fotoğraf Kişisel Arşiv 2024, Alçı Kalıp, Döküm ile Şekillendirme, 22 x 29 cm, UV Baskı, Uygulama 2024. (Sol)

Çalışmada, hareketli yüzeylerdeki yansımalar geçici anlara işaret ederken, seramik çerçeve bu geçiciliğe karşı kalıcılık ve süreklilik sunarak anı somutlaştırmakta ve eserin zamansal boyutuna derinlik kazandırmaktadır (Görsel 8).

Bu çalışma, sert ve cansız bir yüzey olan asfaltın, insanın en duygusal yönlerini simgeleyen bir yüz ile ilişkilendirilmesi ele alınmıştır. Bu tür görsel oluşumlar, insan zihninin rastgele desenleri tanıdık figürlere, özellikle de yüzlere benzetme eğilimi olan pareidolia kavramıyla açıklanmaktadır. Zaman ve değişim temalarının

ele alındığı bu çalışmada, asfalt yüzeyinde gözlemlenen çatlaklar ve lekeler aracılığıyla doğal süreçlerin insan yüzü formunda ortaya çıkışı, kavramsal bir temsil olarak değerlendirilmiştir. Bu bağlamda, yaşamın geçiciliği, iz bırakma ve doğanın insanın varoluşunu yansıtması üzerinde düşünsel bir alan açmaktadır[1] (Görsel 9).

Görsel 10. Seda SAĞ, Siluetlerin Bireysizliği I. Fotoğraf Kişisel Arşivi 2022, Alçı Kalıp, Döküm İle Şekillendirme, UV Baskı, 23,5 x 29 cm, Uygulama 2024.

Çalışmada, aile kavramını suya yansıyan siluetler aracılığıyla zamansal bir döngü içinde değerlendirmektedir. Yaşlılığa geçiş sürecini betimleyen bu çalışma, zamanın acımasız etkileriyle karşı karşıya kalan bir çocuğun, yıllar sonra nasıl yalnızlaştığını farklı açılardan ele almaktadır.

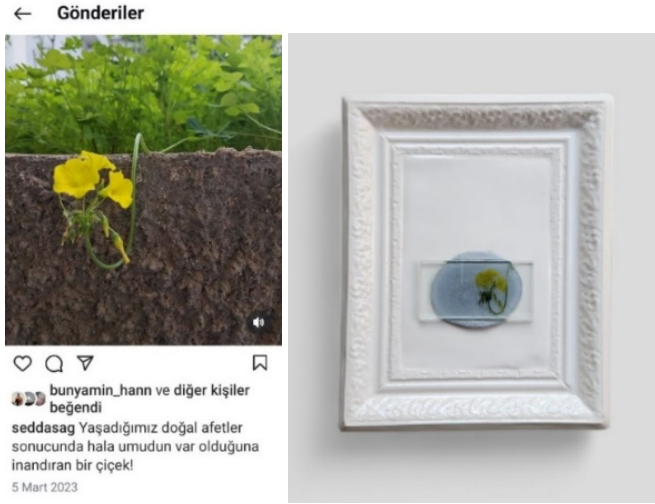

Görsel 11. Seda SAĞ, Yaşamak, 2023, Sol Kişisel Fotoğraf Arşivi). Sağ Alçı Kalıp, Döküm ile Şekillendirme, Cam, 23,5 x 29 cm, Sulu Çıkartma Yöntemi, Uygulama 2024.

Fotoğraf, yıkım ve tahribatın ortasında beliren sarı bir çiçek aracılığıyla umut ve direncin simgesel bir ifadesine dönüşmektedir. Sarı tonların karanlık zemin üzerindeki varlığı, yaşamın sürekliliği ve yeniden doğuş arzusu ile ilişkilendirilirken; narin çiçeğin sert beton yüzeyle oluşturduğu görsel zıtlık, doğanın yıkıma karşı gösterdiği direnç ile insan ruhunun dayanıklılığını ortaya koymaktadır. Bu anlatım, yaşamın en olumsuz koşullar altında dahi filizlenebileceğine ve insanın varoluşsal direncine dair sanatsal bir yorum sunmaktadır.

[1] Pareidolia pareidolia beynin ilk kez gördüğü nesneleri, aralarında hiçbir ilişkibulunmamasına rağmen önceden öğrenilenlere benzeterek yorumlama çabasıdır (Akdeniz, 2018, s. 376) Erişim: 23.03.2025.

Görsel 12. Anneme Dönüş, 2024, Alçı Kalıp ve Döküm İle Şekillendirme, Sulu Çıkartma Yöntemi, 22 x 30 cm. (Kişisel Arşiv). Uygulama 2024.

Eserde, varlık ile yokluk arasındaki sınırın sorgulanması ve çift pozlama tekniğiyle fiziksel dünyanın ötesinde zihinsel ve ruhsal varoluşa dikkat çekmektedir. Çalışmada tekstil atıklarıyla oluşturulan kompozisyon aracılığıyla çocuk istismarı ve cinayetlerine dikkat çekmektedir. Anne karnı güvenliğin simgesi olarak sunulurken, geleneksel nakış detayları kaybolan masumiyeti ve kültürel hafızayı simgesel biçimde ifade etmektedir. Seramik çerçevenin kalıcılığı, ölümsüzlük kavramını güçlendirirken, eser hem sanat nesnesi hem de hatıra taşıyıcısı olarak zamanın ötesine uzanmaktadır.

Sonuç

Bu çalışma, dijital fotoğrafçılık ve mobil fotoğrafçılık teknolojilerinin seramik sanatına etkilerini inceleyerek, disiplinler arası etkileşimin sanatsal üretim süreçlerine sağladığı katkıları değerlendirmektedir. Dijital fotoğrafçılığın sunduğu teknolojik olanaklar, seramik yüzeylerde yeni ifade biçimlerinin geliştirilmesine olanak tanırken, mobil fotoğrafçılık uygulamaları sanatçılara daha hızlı ve esnek üretim süreçleri sunmaktadır. Özellikle dijital baskı tekniklerindeki ilerlemeler, fotoğrafik imgelerin seramik yüzeylere entegre edilmesini kolaylaştırarak, geleneksel seramik sanatına çağdaş bir boyut kazandırmıştır. Dijitalleşme süreci, sanat disiplinlerinin sınırlarını genişleterek seramik ve fotoğrafçılığın kesişim noktasında yeni estetik anlayışların doğmasına zemin hazırlamıştır. Çalışma, dijitalleşmenin seramik sanatı üzerindeki etkilerini değerlendirerek, gelecekteki sanatsal üretimler için disiplinler arası iş birliklerinin önemine vurgu yapmaktadır. Bu bağlamda, dijital teknolojilerin ve mobil cihazların sunduğu olanakların sanat üretimindeki rolü daha da derinlemesine araştırılmalı, farklı disiplinler arasında bu tür yenilikçi birliktelikler teşvik edilmelidir. Ayrıca çalışmada, sosyal medya ve paylaşım kültürünün sanat üretimi üzerindeki etkileri, dijitalleşmenin sanatsal üretimdeki etkileşim ve iletişim biçimlerini nasıl dönüştürdüğünü ortaya koymuştur. Bu kültür, sanat disiplinleri arasındaki sınırları ortadan kaldırarak, yaratıcı ifade biçimlerinin çeşitlenmesine ve sanatın daha erişilebilir hale gelmesine katkı sağlamıştır.

Kaynaklar

Akdeniz, G. (2018). Pareidolia Testinin Geçerlilik ve Güvenirlilik Çalışması. *Ankara Medical Journal*, *18*(3), 375-381.

Erten, A. (2020). İnstagram'da Fotoğraf Paylaşımı ve Sanal Benlik Olgusunun Sunumu. (Yayın No: 618817), [Yüksek Lisans Tezi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi] YÖK Ulusal Tez Veri Merkezi.

Ferrari, G., & Zannini, P. (2016). Thermal behavior of vehicles and digital inks for inkjet decoration of ceramic tiles. Thermochimica Acta, 639, 41–46.

Goggin, G. (2006). Cell phone culture: Mobile technology in everyday life. Routledge.

Kanlıoğlu, A. & Demirel, G. (2021). Fotoğraf Serüveninin Son Durağı, Mobil Fotoğrafçılık. *Erciyes İletişim Dergisi*, (2), 81-100.

Özlü, M. (2019). Cep Telefonu Fotoğrafçılığı. (Yayın No: 607877), [Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi] YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Sağlamtimur, Z. Ö. (2017). Yeni medya sanatı ve fotoğraf. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, *7*(2), 82-100.

Sevim, S., Kahraman, D., & Çavdar, G. (2013). Günümüz Seramik Endüstrisinde ve Artistik Seramik Yüzeylerde Kullanılan Baskı Tekniklerinden Örnekler. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, *4*(4), 1-16.

Scott, Paul, Ceramics and Print. Second Edition, Philadelphia: A&C Black. University of Pennsylvania, 2002.

Yüksel, İ., & Yuksel, O. A. (2024). Sanatta Yapay Zeka Devrimi: Yaratıcılığın Yeni Boyutları. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, *14*(2), 261-285.

Wandles, Paul Andrew, Image Transfer On Clay, Lark Books, New York, 2006

Görsel İnternet Kaynakları

Görsel 1: Perihan Şan Aslan, Düş Zaman, 2018, 22x22x2 cm, Lazer Baskı Tekniği, Perihan Şan Aslan Kişisel Arşivi . Erişim: 26.03.2025.. https://perihansan.blogspot.com/2018/05/blog-post.html?m=1

Görsel 2: Elif Aydoğdu Ağatekin, Evvel Zamanlar Serisisi "Elif" Yeşil Yemyeşildi Serisi, 2024, 16 x 16 x ± 5 cm , Farklı bünyelerdeki seramik parçaları ile yapılmış asamblaj. Elif Aydoğdu Ağatekin Kişisel Arşivi. Erişim:26.03.2025. https://www.seramikturkiye.org/post/bi%CC%87r-zamanlar-bu-%C3%BClkede

Görsel 3: Duygu Kahraman "Annem'in İzleri", 2010 (Kişisel Arşivinden). Erişim: 26.03.2025. file:///C:/Users/90541/Downloads/yokAcikBilim_443384.pdf

Görsel 4: Paul Scott – Cumbrian Blue(s), New American Scenery, Sampler Jug No:10, Shelburne & Sugar *(2024).* https://ferrincontemporary.com/portfolio/paul-scott/

Görsel 5: Adam Chau, Generated Love, 2024 Erişim: 30.07.2025. https://www.adamchau.com/portfolio/generated-love

Görsel 6: Refik Anadol, Archive Dreaming" , 2019, Erişim: 23.03.2025. https://refikanadolstudio.com/projects/archive-dreaming/

İDİL

CERAMIC ART IN THE DIGITAL AGE: THE ROLE OF MOBILE PHOTOGRAPHY

Seda SAĞ
Ufuk Tolga SAVAŞ

ABSTRACT

This study comprehensively examines the influence of photography on ceramic art and the contributions of mobile photography to artistic production. At the core of the research are the unique techniques and aesthetic approaches that emerge at the intersection of digitalization, traditional ceramic methods, and photographic art. Additionally, the study addresses the impact of social media and sharing culture in the digital age. Technological advancements have enhanced the interaction between art disciplines, redefining the boundaries of creative processes. The study explores the artistic dimensions of images transferred onto ceramic surfaces through printing techniques and highlights how photographic art is enriched through abstract and experimental methods. The process of digitalization has facilitated not only technological innovations in art but also the development of interdisciplinary creative collaborations.

Keywords: Digital technology, mobile photography, ceramic art, social media